

Arató Balázs

Online szolgáltatások a Pécsi Tudományegyetem Egyetemi Könyvtár és Tudásközpontban

A Pécsi Tudományegyetem Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont mindinkább nagyobb hangsúlyt fektet a 21. század igényeinek való megfelelésre. Ennek érdekében folyamatosan bővíti online szolgáltatásait. A tanulmány a Library 2.0 virtuális konferencián elhangzott angol nyelvű előadás alapján készült.

A Pécsi Tudományegyetem Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont (PTE EK és TK) jogelődjét, a Pécsi Püspöki Könyvtárat Klimó György (1710–1777) pécsi püspök alapította meg 1774-ben, és tette Magyarországon elsőként nyilvánossá. A haladó és látnoki képességű püspök szellemiségéhez hínek maradva az évszázadok során a könyvtár mindig törekedett egyrészt a kor szellemiségének megfelelően működni, másrészt megújítani és fejleszteni magát. Hűen tükrözi mindezt a könyvtári vezetés által kidolgozott jövőkép és küldetés alábbiakban megfogalmazott összefoglalása: A könyvtári szolgáltatások fokozatos fejlesztése, magasabb szintű biztosítása az integrálódó intézmények és az egész régió számára a hozzáférhető források segítségével. Az egyetem oktatási egységeivel együttműködve információs centrumok kialakítása, ahol a kulcsszó a felhasználóbarát működés lenne, a felhasználóknak nemcsak könyvtári, de szövegszerkesztői, internethasználoi lehetőségeket is biztosítani. A multimédiás oktatás feltételeinek biztosításával lehetőség nyílik a kontaktórák csökkentésére, amely részben elősegíti a gazdaságos, hatékony működést. Jövőképünk mentén megállapított középtávú céljaink, az egységes szakmai működés megvalósítása, az információszolgáltatás továbbfejlesztése és a hallgatók felkészítése a könyvtári szolgáltatások használatára.

A 20. század végének és a 21. század elejének egyik legnagyobb kihívása, nemcsak könyvtári területen, hanem az élet valamennyi szegmensében, a felgyorsuló technika, technológia és informatika központú világ kiszolgálása és kihívásaihoz való felnövés. A Tudásközpont projekt megálmodói egy olyan közösségformáló találkozási helyet, információs, szolgáltató és kutatási központot képzeltek el, ahol a közművelődési, oktatási, kulturális és tudományos tevékenységek egymásra épülve

és egymást erősítve segítik Pécs városának, Baranya megyének és a dél-dunántúli régióknak társadalmi-gazdasági modernizációs folyamatát.¹ A PTE EK és TK-nál központi fontosságot tulajdonítunk ennek a kérdéskörnek, így kulcsfontosságúnak tekintjük online szolgáltatásaink fejlesztését, bővítését és a létező legszélesebb olvasóközönséghez való eljuttatását.

Az e-szolgáltatások

A folyamatosan bővülő online szolgáltatásaink célja a könyvtár távhasználatának kiterjesztése, felmérve és engedelmessé a jelen kor kihívásainak, követelményrendszerének. Elsődleges célcsoportunk az egyetemi polgárság, de szolgáltatásaink nyitva állnak a legszélesebb felhasználói csoportok felé is.

A regisztráció

Kulcsfontosságúnak tartottuk, hogy az alapvető könyvtárhasználati funkciók a folyamatos informatikai fejlesztéseknek köszönhetően elektronikus formában is elérhetők legyenek. A távregisztráció elsődleges célkitűzése az volt, hogy az általa nyert jogosítványokkal olvasóink a világ minden pontjáról elérhessék a PTE EK és TK által előfizetett adatbázisokat. A regisztráció magyar és angol nyelven is elérhető, így leendő, külföldi olvasóink is könnyűszerrel kitölthetik a formanyomtatványt (1. ábra). Fontos megjegyezni azonban, hogy ez a beiratkozás csak korlátozott hozzáférést, lényegében a távhasználatot biztosítja, teljes jogú használathoz továbbra is személyesen kell regisztrálnia magát az olvasónak. A távregisztráció folyamatában kulcs lépés, hogy ha az sikeres volt, az olvasó megerősítő e-mailt kap az általa megjelölt címére,

ahol egy link segítségével és ETR azonosítójával igazolhatja PTE-s jogviszonyát, ugyanis a fent említett adatbázisok kizárólag a PTE polgárai számára hozzáférhetők.

Online fizetés

A könyvtárhasználókkal többször is megeshet, hogy elfeledkeznek a kikölcsönzött könyvtári könyv határidejéről, késve viszi vissza és így büntetést, késedelmi díjat kell fizetnie. Előfordul azonban az is, hogy különböző okok miatt ezt a helyszínen nem tudja kiegyenlíteni és így adott esetben akár a szolgáltatásokhoz sem tud ideiglenesen hozzáférni. Ezt a problémát kiküszöbölendő szeretnénk bevezetni az online fizetést. A honlapunkról elérhető felületen keresztül olvasóink könnyűszerrel, online bankkártyás fizetés formájában az OTP rendszerén keresztül rendezhetik adósságukat (2.

ábra). A szolgáltatás teljes körű bevezetésétől jelen cikk írásakor már csak a végső simítások és tesztelések választanak el minket. Ez a felület szolgál továbbá az olvasónál lévő könyvek interneten keresztüli meghosszabbítására, mely funkció már évek óta, sikeresen működik. Pár kattintással egyszerűen elvégezhető a művelet, sikertelenség esetén pontos információval szolgál a rendszer a hibáról. (Például előjegyzett könyv esetén nem lehetséges a hosszabbítás.)

A fentiek példáján haladva tervezzük továbbá a közeljövőben az interneten keresztüli előjegyzés, illetve könyvfoglalás bevezetését is. Mindkét szolgáltatásunk fejlesztése és tesztelése végső stádiumban van. Az előbbi a kikölcsönzött, míg az utóbbi a hozzáférhető példányokat érinti majd, nagyban megkönnyítve egy, az általunk kiválasztott könyvhöz való hozzájutást.

Registration

Registration

Filling the fields signed by asterisk are obligatory

Prefix	<input type="text"/>	Surname*	<input type="text"/>	First name*	<input type="text"/>
Birthname	<input type="text"/>	Birthdate*	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Mother's name*	<input type="text"/>	Birthplace*	<input type="text"/>		
Id card number	<input type="text"/>	Do you want newsletter?	☐		
Fixed address					
Country	<input type="text"/>	City*	<input type="text"/>		
Street, house number*	<input type="text"/>	Zip*	<input type="text"/>		
Phone	<input type="text"/>	Cellphone	<input type="text"/>		
E-mail*	<input type="text"/>				
Temporary address					
Country	<input type="text"/>	City	<input type="text"/>		
Street, house number	<input type="text"/>	Zip	<input type="text"/>		

1. ábra A regisztráció

Vonnegut, Kurt		Overdue:
☐ Éj anyánk : [kétnyelvű kiadás] = Mother night : [bilingual edition] /Kurt Vonnegut ; [ford. Békés András] ; [a versbetéteket ford. Tótfalusi István]		11/25/2014
4. kiad. Budapest : Maecenas, cop. 2012		23:59:59
		8 times renewed
Burgess, Anthony		Overdue:
☐ Gépnarancs / Anthony Burgess ; ford. Gy. Horváth László ; utószót írta Csejdi András		12/10/2014
Bp. : Európa, 1990		23:59:59
		1 times renewed
Szántó György Tibor		Overdue:
☐ Anglia története / Szántó György Tibor		09/13/2015
7. kiad. [Budapest] : Akkord, cop. 2003		23:59:59
		1 times renewed
Korszakalkotók : kortárs amerikai filmrendezők /[...] szerk. Pápai Zsolt, Varga Balázs] ; [... szerzői: Lichter Péter et al.]		Overdue:
☐ Budapest : Tudással a Jövőért Alapítvány, 2013		12/25/2014
		23:59:59
		2 times renewed
Vurm, Bohumil		Overdue:
☐ A templomosok története / Bohumil Vurm, Zuzana Foffová ; [ford. Barna Ottilia]		12/25/2014
[Budapest] : Sziget, 2013.		23:59:59
		2 times renewed
Farmosi István		Overdue:
☐ Mozgásfejlődés / Farmosi István		11/27/2014
3. bőv. kiad. Budapest ; Dialóg Campus, cop. 2011.		
Bogos Zsuzsanna		Overdue:
☐ Fejedelmi lakomák : régi magyar étek /Bogos Zsuzsanna		11/25/2014
Budapest : Alínea, 2012		23:59:59
		3 times renewed
renew selected renew all		
Holds		
HOLTODIGLAN	09/15/2014 09:20:22	
	Due date: 01/15/2015	
MIKROGAZDASÁGTAN	09/20/2014 12:23:40	
	Due date: 01/20/2015	
Fines		
☒	Overdue	100 HUF
	09/30/2014 08:54:29	
All to pay: 100 HUF <input type="button" value="Pay by card"/>		

2. ábra Online fizetés

A QR kód alkalmazása

A QR kód egy a vonalkódok leváltására irányuló pontkódrendszer, amelynek beolvasására, értelmezésére már a legtöbb okostelefon is képes, illetve sokrétűbben használható kódrendszer, mint elődje. A könyvtár bizonyos szakfolyóiratait QR kóddal láttuk el, ami a könyvtári rendszerrel összekötve megkönnyíti a keresésüket, felhasználásukat, kutatásukat. A QR taggel felszerelt folyóiratok (3. ábra), az okostelefonok QR kódolvasó alkalmazásával lefényképezve a kódhoz rendelt link segítségével könnyen elérhetővé válik a folyóirat rekordja (4. ábra), így olvasóink katalógus nélkül is tájékozódhatnak az időszaki kiadványokról. A re-

kordok pedig megmutatják, hogy egy adott folyóiratból melyik évfolyamokkal, illetve számokkal rendelkezünk. Folyóiratainkat alapvetően két helyen tároljuk, amely praktikussági, fontossági és helyhasználati szempontokkal magyarázható. Míg a fontosabbnak ítélt folyóiratok legújabb lapszámai többnyire a szabadpolcos állomány részeként kerülnek elhelyezésre, addig a kisebb érdeklődésre számot tartó időszaki kiadványok, valamint a régebbi évfolyamok egységei a tömörraktárunkban kapnak helyet. A QR kód segítségével olvasóink számára lehetőség nyílik, hogy megközelítőleg 120 időszaki kiadványunk között egyszerűen tudjanak eligazodni, illetve ezek között navigálni.

3. ábra A QR kód alkalmazása az időszaki kiadványoknál

1. Képek:
Videók:
Cím: **MIT sloan management review**
Megjelenés: Cambridge (Mass.) : MIT Sloan School of Management, 1998-
ISSN: 1532-9194
Megjegyzések: Sloan management review. Cambridge, Mass. Sloan Management Review Association 1970-1997
Tárgyszavak: [szervezés](#) [vezetés](#)
Egyéb nevek: [Massachusetts Institute of Technology \(Cambridge, Mass.\) \(Sloan School of Management\)](#)
Számolás: Vol. 39, no. 2 (1998)-
Internet cím: [Honlap](#)
Lásd még: [Előzmény \(1\)](#)
Kosárban:

Státusz						
Tétel	Lelöhely	Helyrajzi szám	Kötet	Szám	Példány	Státusz
1.	Tudásközpont Raktár	R 6005			2006-2009	Csak helyben használható
2.	Tudásközpont 3. em. szabadpolic	KR S 67			2010	Csak helyben használható

4. ábra A QR kód mögötti rekord

A „Kérdezze a könyvtárost!” szolgáltatás

Sokszor előfordul, hogy otthon, illetve a könyvtártól távol bárhol kérdések merülnek fel bennünk a munkánkkal, tanulmányainkkal kapcsolatban, amire sürgősen szeretnénk választ kapni. Ebben nyújt felbecsülhetetlen segítséget a „Kérdezze a könyvtárost!” szolgáltatás. Ennek keretében olvasóink (elsősorban) szaktájékoztató könyvtárosainktól kérdezhetnek. A szolgáltatásnak kétféle online felülete található, melyek a honlapról elérhetők. Egy részletesebb (5. ábra), melyben lehetőség nyílik a kérdésünk megfogalmazására. A kérdés könnyebb és gyorsabb megválaszolása érdekében az olvasónak egy űrlapot kell kitöltenie, amelyben

fel kell tüntetnie a keresés célját, szakterületét, részterületét, az igényelt szakirodalom frissességét, nyelvét, dokumentumtípusát, illetve hogy meddig jutott el már a keresésben. Ezen felül saját személyes adatainkat is meg kell adnunk. Itt az is beállítható, hogy a kérdés megválaszolásához igényel-e személyes találkozót az olvasó. A másik felület egy chat (6. ábra) formájában működik, ahol a legfontosabb személyes adatunk mellett a kérdést kell csak megadnunk, illetve azt a könyvtári egységet, amely relevánsnak tekinthető a válaszadás szempontjából. Mindkét alkalmazás esetében a válasz alapesetben, e-mailben érkezik, ha az olvasó nem igényel személyes találkozót.

5. ábra. Kérdezze a könyvtárost

6. ábra Kérdezze a könyvtárost – chat

Digitália – A Pécsi Tudományegyetem Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont digitális könyvtára

A Digitália weboldalán (7. ábra) az egykori KlimoTheca és a Pécsi Tudományegyetem Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont által digitalizált dokumentumok találhatóak, amelyet folyamatosan új könyvekkel is kibővítenek a kollégáink. A KlimoTheca ötlete 2002-ig nyúlik vissza, amikor a PTE EK és TK vezetése arra az elhatározásra jutott, hogy a szerzői jogi törvény által nem védett műveket digitálisan is elérhetővé teszik. A technika fejlődésével lehetővé vált számunkra, hogy a digitális olvasást kellemesebbé, könnyebbé tegyük olvasóink számára. Ebben is elődeink hagyományait kívántuk folytatni. Legfontosabb céljaink közé tartozik, az oldalon található dokumentumok szá-

bad olvashatósága, a digitális tartalmak személyes, oktatási, valamint kutatási célra történő felhasználásának biztosítása. Cél továbbá a PTE EK és TK kulturális értékeinek széles körű elérhetővé tétele, illetve a gyűjtemény által az egyetemen folyó oktató, kutató, gyógyító és művészeti tevékenységek folyamatos segítése. Büszkeségünk, hogy a Digitália saját fejlesztésű és minden esetben a PTE EK és TK tulajdonában levő, munkatársaink által digitalizált, szabadon elérhető dokumentumokat tartalmazza.

Adatbázisok elérése otthonról

A PTE Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont három éve minden egyetemi polgár részére úgynevezett

proxy szolgáltatást biztosít. A szolgáltatás segítségével lehetőség van akár otthonról is elérni az Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont által előfizetett tartalmakat. Valamennyi egyetemi polgár – aki érvényes regisztrációval rendelkezik – a világ bármelyik pontjáról elérheti a PTE által előfizetett multidiszciplináris és szakadatbázisokat. A honlapunkon videoformátumban elérhető a proxy beállításához és a szolgáltatás elindításához szükséges segítség, ami angol nyelvű szövegalkalírással is megtekinthető. A szolgáltatásnak köszönhetően egyetemünk oktatói, dolgozói és hallgatói ingyen elérhetik a szakmájuk és munkájuk szempontjából létfonosságú hazai és nemzetközi adatbázisokat.

The screenshot shows the Digitália website interface. At the top, there's a header with the title "Digitália" and a subtitle "A PTE Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont Digitális Univerzuma". Below the header is a navigation menu with items like "Főoldal", "Böngészés", "Terminál", "Bemutatók", "Műtünk", "Hasznos", "Olvasd fel", "Szabályzat", "Árany", and "Kapcsolat".

The main content area is divided into several sections:

- Oldalról:** A short introductory text about the digital library.
- Keresés:** A search bar with the placeholder text "A teljes szövegben keress:" and a "Keresés" button.
- Kategóriák:** A list of categories with counts, such as "00 Általános művek (36)", "01 Filozófia, Pszichológia (7)", "02 Vallás, Teológia (9)", etc.
- Rétegzetbe sorozás:** A section for "Szamota István: A schlagli magyar szójegyzék a XV. század első negyedéből (1894)". It includes a book cover, author information, and publication details.
- Vámosi Tamás: Munkaerő-piaci ismeretek (2013):** Another book entry with a cover, author name, and details.
- Hobbitalva – Környezettudatos gondolkodás – Videókönyv (2014):** A video book entry with a cover, author name, and details.
- Kövess minket:** Social media links for Facebook and Twitter.
- Hírlevél:** A sign-up form for the newsletter.
- Top 10 letöltés:** A list of the most downloaded items, including "Radányi Béla: Régi magyar szakácskönyvek (1892) (13736)", "Erika Cselebi: Evlia Cselebi bírtó várfutatói magyarországi utazásai, 1661-1664. I. kötet (1904) (12336)", etc.

7. ábra Digitália. <http://digitalia.tudaskozpont-pecs.hu>

Összegzés

A 21. század könyvtári folyamatos nehézségekkel, kihívásokkal és gyakran sajnos szélmalomharccal néznek szembe. A digitális tartalmak és az azok megjelenítésére szolgáló technikai berendezések (pl. e-bookolvasó, táblagép, okostelefon) elterjedésével számottevővé vált a hagyományos, papíralapú könyvek, folyóiratok térvesztése és háttérbe szorulása. Kulcsfontosságú, hogy a könyvtáros szakma hogyan tud szembenézni az új évezred kihívásaival és milyen válaszokat ad a felmerülő kérdésekre, problémákra. A PTE EK és TK-nál úgy gondoljuk, a tradíciók továbbvitele, a hagyományos könyvalapú könyvtárosság megtartása és legmagasabb fokon üzése mellett nemcsak, hogy teret kell adni a kor vívmányainak, de egyenesen fel kell karolni az innovációkat és a létező legteljesebb formában beépíteni őket szolgáltatásaink közé. Ezt az elvet figyelembe véve, könyvtárunk folyamatosan figyeli a trendeket, fejlesztési és szélesíti szolgáltatásainak körét, melyben kiemelt szerep jut az online szolgáltatásoknak.

Irodalom

CASEY, Michael E. – SAVASTINUK, Laura C.: Service for the next-generation library. = Library Journal, 131. vol. 1. iss. 2006. p. 40–42.

DUGDALE, Christine: A new UK university library service to meet the needs of today's students and tomorrow's lifelong learners. = Information Services and Use, 20. vol. 1. iss. 2000. p. 1–8.

FISCHERNÉ DÁRDAI Ágnes: Szolgáltatásintegráció a Tudásközpontban. = Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 58. évf. 4. sz. 2011. p. 131–147.

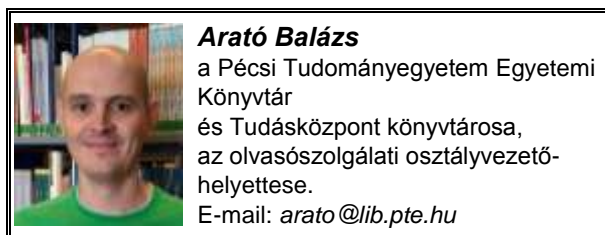
FISCHERNÉ DÁRDAI Ágnes: A pécsi könyvtári modell születésének állomásai. = Sipos Anna Magdolna, Zalay Szabolcs, Mészárosné Szentirányi Zita (szerk.): A kultúra anatómiája, a kultúra anatómusa. Tanulmánykötet a 65 éves Agárdi Péter tiszteletére. Pécs, PTE FEEK, 2011. p. 61–84.

Hivatkozás

¹ FISCHERNÉ DÁRDAI Ágnes: Szolgáltatásintegráció a Tudásközpontban. = Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 58. évf. 4. sz. 2011. p. 131–147.

Fischerné Dárdai Ágnes: A pécsi könyvtári modell születésének állomásai. = Sipos Anna Magdolna, Zalay Szabolcs, Mészárosné Szentirányi Zita (szerk.): A kultúra anatómiája, a kultúra anatómusa. Tanulmánykötet a 65 éves Agárdi Péter tiszteletére. Pécs, PTE FEEK, 2011. p. 61–84.

Beérkezett: 2014. XI. 18-án

Már nyáron érkezhethet a Windows 10

A vártnál hamarabb jelenhetnek meg az operációs rendszerre épülő első készülékek.

A *Neowin* arról írt, hogy a *Microsoft* már júniusra elkészítheti a Windows 10 RTM-verzióját, így az új operációs rendszer végleges változata akár augusztusban elérhetővé válhat. Ez azért meglepő, mert a korábban kiszivárgott információk alapján a megjelenési időpontként a nyár végéről vagy szeptemberről volt szó. A *Microsoft* ugyanakkor még nem erősítette meg a most kiszivárgott információt.

A lépés háttérben az állhat, hogy a Windows 10-et futtató termékek így már az új iskolai tanév kezdetére a boltokba kerülhetnek. A *Microsoft* azt reméli, hogy elsősorban a diákok több Windows 10-es eszközt vásárolnak majd. Eddig a redmondi konzern az új modellek piacra dobásakor inkább a karácsonyi-újévi időszakra összpontosított.

A Windows 10 az operációs rendszer 7-es, 8-as, illetve 8.1-es verzióját jelenleg használók számára ingyenes frissítés lesz, ez az ajánlat azonban csak a megjelenést követő egy évben lesz elérhető. Az időben váltók az első évet követően is ingyen élvezhetik majd a folyamatos frissítéseket és javításokat. Oliver Gürtler, a *Microsoft* régiós Windows részlegének vezetője megerősítette a hírt és közölte, hogy a konstrukció a kis- és a közepes vállalkozásoknak is elérhető lesz, ha rendelkeznek a megfelelő, dobozos vagy OEM-licenccel. Néhány nappal ezelőtt pedig kiderült, hogy a közepes és a nagy vállalatok nem élhetnek a lehetőséggel, így a Windows 10 Enterprise nem lesz ingyenes frissítésként elérhető.

Forrás: <http://sg.hu/cikkek/110588/mar-nyaron-erkezhethet-a-windows-10/>

(B.Bné)